

Hajner Miler

TEROR O KOJEM PIŠEM DOLAZI IZ NEMAČKE

(Dvanaest pesama iz zaostavštine)

*Ne smeј se osim ako nije propao neki grad**Grobianus¹**Hoću da budem Nemaц**Iz školske beleжnice jedanaestogodišnjeg
jevrejskog dečaka u Varšavskom getu**Teror o kojem pišem ne dolazi iz Nemačke, to je
teror duše**Edgar Alan Po**Teror o kojem pišem dolazi iz Nemačke*

AJAKS NA PRIMER

*Pilula protiv začeca je trula čarolija
Štrc ajaksa² i sudopera sija
narodna mudrost*

U knjižarama se gomilaju
Bestseleri književnost za idiote
Kojima televizija nije dovoljna
Ili polako sve gluplji bioskop
Ja dinosaurus ali ne Spielbergov sedim
Zamišljen nad mogućnosti
Da napišem jednu tragediju Sveta prostota
U hotelu u Berlinu nestvarnom glavnom gradu
Pogled mi kroz prozor pada
Na Mercedesovu zvezdu
Koја se melanholično vrti na noćnom nebu

¹ Satirična knjiga *Grobianus. O grubim običajima i neljubaznim gestama* nemačkog teologa i pisca Fridriha Dedekinda objavljena je 1549. u Frankfurtu na Majni. Miler citira iz nje. (*Prim prev.*)

² Ajant (starogrčki Αἴας,) – mitološki junak koji se borio u Trojanskom ratu. Izvršio samoubistvo nakon što je pijan poklao stado. Prema latinskoj verziji nastala je nemačka verzija imena Ajaks (*Ajax*). Autor se poigrava s popularnim značenjem sredstva za čišćenje „ajaks” i nemačkom poslovicom koja sugerіše da jedno štrcanje „ajaksa”, belog poput sperme, čini domaćice srećnim – erotska pošalica slična gangama. (*Prim. prev.*)

Iznad zlatnih zuba iz Aušvica i drugih filijala
 Nemačke banke u Evropa centru
 Evropa Bik je zaklan meso
 Gnijili na jeziku napretka ne da bogovima da se
 Pretvore u krave i da te opet posete
 Ostaje ti uzdah Alkmene³
 I smrad spaljenog mesa koji ti
 S ivica donosi vetar bezemljaš
 A ponekad iz podruma tvog blagostanja
 Šapuće pepeo peva koštano brašno
 Tekst na semaforu na Kurfirstendamu objavljuje svetu
 PETER CADEK POKAZUJE BERLINU SVOJE ZUBE
 BEWARE OF DENTISTS dođe čoveku da mu kaže
 Seljačke ratove najveću nesreću
 Nemačke istorije čitao sam odmahujući glavom
 U stanju nevinosti hiljadu devetsto četrdeset osme
 Kako revolucija može da bude nesreća
 U Brehtovim napomenama uz *Majku Hrabrost*
 Reformaciji su izvađeni očnjaci
 Danas mogu napisati nastavak
 Francuske revolucije u Napoleonovim ratovima
 Socijalističkog preranog rođenja u Hladnom ratu
 Otađ istorija opet pleše tango
 Ekskurs o revoluciji i stomatologiji
 Napisan u stoleću zubara
 Dve zubne proteze jedna Bihnerova nagrada
 Bliži se kraju a naredno će
 Pripasti advokatima vreme stoji
 Kao nekretnina na prodaju
 U soliteru pod Mercedesovom zvezdom
 Na spratovima Kulturne uprave
 Kakva reč Ko je upravljao Fidijom
 Neki trgovac tepisima iz Smirne prema POLIDORU⁴
 Ni umetnost ne živi samo od prašine
 Još gori svetlo puše se glave u nuždi štednje
 Oni amputiranih udova probaju uspravan hod
 S pozajmljenim štakama od stakloplastike
 Pod nadzorom finansijskog senatora
 NOVCU SVE STREMI OD NOVCA IPAK ZAVISI SVE
 Stenje Faust u Geteovom sarkofagu u Vajmaru

³ Alkmene – supruga kralja Amfitriona i majka najvećeg grčkog junaka Herakla. (*Prim. prev.*)

⁴ Polidor – sin trojanskog kralja Prijama, ali na nemačkom i naziv poznate muzičke kuće. (*Prim. prev.*)

S raspuklim glasom Ajnara Šlefa⁵
 Koji održava svoje horske probe u Šilerovoj lobanji
 Ja dinosaurus pod šumom klima-uređaja
 I sam u poreskom vrtlogu do guše
 Državna vlast proizilazi iz novca Novac
 Mora kupovati Rad porobljava Domovina je tu
 Gde stižu računi kaže moja žena
 Čitam Sofoklovog AJANTA na primer opis
 ogleda nad životinjama požutela tragedija
 Čoveka s kojim mušičava boginja
 Igra žmurke pred Trojom u ponoru vremena
 Arnold Švarceneger u Pustinjskoj oluji
 Kako bih sebe učinio razumljivim današnjim čitaocima
 JA AJAKS ŽRTVA DVOSTRUKE PREVARE
 Čovek u Staljinštat u okrug Frankfurt na Odri
 Nakon vesti o promeni klime u Moskvi
 Skinuo je ćutke sa zida portret voljenog
 Vođe radničke klase i svetskog komunizma
 Izgazio je sliku mrtvog diktatora
 Obesio se o ekser koji je oslobođen
 Njegova smrt nije bila vredna vesti Život
 Za rezač dokumenata NIJEDAN ILI SVI
 Bio je pogrešan program za sve nije bilo dovoljno
 Posljednji ratni cilj je vazduh za disanje
 Ili KAULIH kojeg oslobađa Crvena armija
 Iz Hitlerovog Gulaga nakon četiri dana hoda čuje
 Svoju ženu kako viče kroz izrešetani prozor
 Vidi vojnika slavne Crvene armije
 Kako je baca na krevet zaboravlja abecedu
 Komunizma i razbija lobanju drugu oslobodiocu
 Vrš samokritiku u razgovoru s mrtvima
 Bez sluha za ženu koja još vrišti
 Videli su ga posljednji put u transportu
 do Staljinovog Gulaga njegova druga epifanija
 Peva Internacionalu u stočnom vagonu
 Ako je umro peva sve do danas
 S mrtvim komunistima pod ledom
 Sreća pisanja pedesetih godina
 Kada je čovek bio uljuljkan u blankversu
 Između ograda brodolomnog ukletog broda
 Sakriven ironičnim patosom rimovanog dvostiha
 Samo su brojali naglašene slogove

⁵ Ajnar Vilhelm Hajnrih Šlef (1944–2001) – nemački pozorišni režiser, pisac, scenograf, slikar, fotograf, grafičar i glumac. (*Prim. prev.*)

Protiv odrona spomenika
 U večnosti trenutka
 U bedi informacije BILD SE BORI ZA VAS
 Postaje pripovest Prostitucija BILD SE BORI
 Daje tragediji duh Staljin na primer
 Otkako su njegovi totemi na prodaju
 Krv zgrušana u pleh medalja
 Kod Brandenburške kapije za Hitlerove unuke
 Kakav tekst da mu stavim u usta
 Ili čime da mu začepim gubicu u zavisnosti od stajališta
 U kavez njegovih žutih zuba
 U njegovu kavkasku vuču čeljust
 U njegovoj kremaljskoj noći dok čekao je Hitlera
 Kada se nemušti Lenjin pojavljuje u votki
 Mrmljajući i vrišteći posle drugog moždanog udara
 Pokretač sveta kojeg njegov sopstveni jezik
 Više ne sluša LENJINDADA
 Njegov svet Maljevičev kvadrat
 Tatar koji više ne razume
 Zakone stepe postavši Rimljanin u nevreme
 Koje njegov egzekutor ima u krvi Kavkažanin
 Ili Trocki Magbetovo sečivo još uvek u lobanji
 Pesnica zgrčena u boljševički pozdrav
 U kupoli nemačkog tenka Hamlet Jevrejin
 Ili Buharin koji peva u podrumu
 Miljenik partije dete AURORE
 S Hitlerom možda može da popriča kao muškarac s muškarcem
 Ili kao životinja sa životinjom u zavisnosti od tačke posmatranja
 Grobar sa vođom mrtvaca
 Posle deset godina rata Troja je bila zrela za muzej
 Predmet arheologije
 Samo još jedna kuja zavija za gradom
 Od kostiju je osvjetnik osnovao Rim
 Cena jedna žena koja gori u Kartagini
 Majka Hanibalovih slonova
 Rim koji je došla vučica nasledio je pobednika
 Grčka provincija iz koje se isisavala kultura
 Tri hiljade godina od krvavog
 rođenja demokratije s kupatilom mrežom sekirom
 O NOĆI CRNA MAJKO⁶ u kući Atrida⁷

⁶ „Nuegirich (Nacht Schwarze Mutter)“, naslov preuzet od nemačko-jevrejske pesnikinje Roze Auslander. (Prim. prev.)

⁷ Atridi ili Tantalidi – potomci Tantara u grčkoj mitologiji, među koje spadaju mikenski kralj Agamemnon te njegova deca Ifigenija, Elektra i Orest. *Tetralogija Atrida* je ciklus drama nemačkog pisca Gerharta Hauptmana. (Prim. prev.)

Kleštima rukuje Atina rođena iz glave
 Puže treći Rim bremenit zlom kobi
 Ka Vitlejemu u svoje naredno obličje
 Šum starih slika Umor
 Iza leđa beskrajno domundavanje
 Televizijski program KOD NAS SEDITE U
 PRVOM REDU Teškoća da se nametne
 stih protiv stakata reklame
 koji poziva voajere za sto
 NAŠE SVAGDAŠNJE UBISTVO DAJ NAM DANAS
 U mom sećanju iskršava naslov knjige
 PRVI RED Izveštaj o mrtvima Nemačke
 Komunisti pali u ratu protiv Hitlera
 Mladi kao današnje palikuće malo
 Znaju možda kao današnje palikuće
 Drukčije znajući i drukčije ne znajući
 Predaju se snu koji čini usamljenim
 U krvotoku robe sa robom
 Imena su im zaboravljena i izbrisana
 Iz sećanja u ime nacije
 Nacije šta god to bilo ili postajalo
 U aktualnoj mešavini nasilja i zaborava
 U besanoj hladnoći svemirskog prostranstva
 JA AJAKS KOJI PUŠTA SVOJU KRV
 ZGRBLJEN NAD SVOJIM MAČEM NA TROJANSKOJ PLAŽI

U belom šumu
 Bogovi se vraćaju posle kraja programa
 Spalite čežnju za čistom rimom
 Svet se u pustinju preobražava dan u san
 Rime su vicevi u Ajnštajnovom prostoru
 Svetla talas ne luči penu
 Brehtov spomenik je golo stablo šljive
 I tako dalje šta god jezik ponudi
 Ili leksikon nemačke rime
 Poslednji program je izmišljanje ćutnje
 JA AJAKS KOJI SVOJU KRV

1994.

TELEVIZIJA

*Margarita says my father
Was Howard Hughes a member
Of the next/last Generation
Which doesn't move its ass
From the tv-chair because
Outside lives man the beast
On the screen at least
It is flat and doesn't watch you*

1 GEOGRAFIJA

Naspram HALE NARODA
Spomenik mrtvim Indijancima
Na TRGU NEBESKOG MIRA
Trag tenkovske gusenice

2 DAILY NEWS PO IZVEŠTAJU 1989.

Iščupani nokti Janoša Kadara
Koji je pozvao tenkove protiv svog naroda kada je počeo
Vešati svoje drugove mučitelje za noge
Njegovo umiranje kad je izdani Imre Nađ
Bio iskopan ili to što je ostalo od njega
BONES AND SHOES bila je i televizija
Zakopan licem ka zemlji 1956.
MI KOJI HOĆEMO DA PRIPREMIMO TEREN
ZA LJUBAZNOST
Koliko ćemo zemlje morati da prožderemo
Sa ukusom krvi naših žrtava
Na putu u bolju budućnost
Ili u nikakvu ako je ispovraćamo

3 SAMOKRITIKA

Moji priređivači kopaju po tekstovima
Ponekad dok ih čitam prođu me ledeni žmarci
To sam pisao U POSEDU ISTINE

Šezdeset godina pre svoje pretpostavljene smrti
 Na ekranu vidim sunarodnike
 Rukama i nogama izjašnjavaju se protiv istine
 Koja beše moj posed pre četrdeset godina
 Koji grob da me sačuva od moje mladosti

4 ZA GUNTERA RAMBOVA 1990.

Na televiziji hapšenje Eriha Honekera nakon operacije raka na kapiji Šaritea. Starac, označen šesnaestogodišnjom vladavinom, koja je prenapregnula njegov razum i smrvila karakter, iznuren decenijom strogog zatvora u Brandenburg, tužan dokaz za Jingerovu tvrdnju o rastućoj disproporciji između formata aktera i njihovog akcionog radijusa u novijoj istoriji, njegove ga kreature sad prezentuju narodnom gnevu kao žrtvenog jarca. (U međuvremenu ga je primila crkva, stara sila, koja uzima još samo duše, a ne više tela.) Gledam te prizore i mislim na Rambove pozorišne plakate u Frankfurtu, glavnom gradu bankarstva i prostitucije i, za vrlo kratko vreme, političkog teatra u Saveznoj Republici. ANTIGONA: Helderlinova republikanska stolica gori na lomači restauracije. GUNDLING: rascepljena figura dvopolnog Ikarusa LesingKlajstFridrihVeliki, levo gore leprša NOVA NEMAČKA, list bez čitalaca; izgubljeno jedro socijalističkog pobačaja. HAMLETMAŠINA: glumac u ulozi Hamleta bez lica, iza leđa zid, lice mu je zatvorska membrana. Slike koje nijedna predstava nije mogla sustići. Putokazi močvarom koja se još tad počela zatvarati iznad privremenog groba utopije, koja će možda opet zasjati, kada fantom tržišne ekonomije, koja smenjuje bauk komunizma, novim mušterijama hladno okrene leđa, a oslobođenima čelično lice svoje slobode.

SAMOKRITIKA 2 SLOMLJENI KLJUČ

Ustanak je izbio 23. oktobra, ali je počeo već 6. oktobra sa svečanim sahranom Rajka⁸ i njegovih drugova, gde je 200.000 ljudi ubijenom odalo poslednju počast, ali pre svega su demonstrirali za obaranje ubilačkog režima. Samo su se pojedinci još sećali staljiniste Rajka, kao, recimo, jedan demonstrant koji je šaputao sebi u nedra: Da je ovo doživeo, naredio bi da se puca u masu...

⁸ Laslo Rajk (1909–1949), bio je komunistički političar u Mađarskoj. Kao ministar unutrašnjih poslova od 1946. do 1948. imao je ključnu ulogu u komunističkom preuzimanju vlasti. Godine 1949. bio je ministar spoljnih poslova kada je postao žrtva staljinističke čistke. Organizovan mu je montirani sudski proces i pogubljen je 1949. (Prim. prev.)

Plavobradog⁹ zabranjena vrata Zabranjeni san
Mrtve žene krije plesom pohabana soba
Krv sa ključa ne može saprati nikakva kiša
Smrt na tvojoj mrežnjači nema pokrov groba
Anđeo krilima neće ti razneti svodove
Mrtve žene pod njima jedu tvoje snove
Poslednji snošaj je streljački stroj
U godini vučjeg mleka vidiš odraz svoj

SHOWDOWN

U staklenom kavezu videli smo da stoje
Ubica i žrtva što ne poznaju jedno drugo
I još bez znanja ko će koga ubiti u staklu zarobljeni
Zurimo nezasito da vidimo
Grkljan žrtve u šaci ubice
Smrt je tvar od koje pravimo gradove
Jedino strah od smrti drži na okupu
I nada u prvi udisaj u cik zore
Niko ne može da ustane ako drugi ne padne
Mesta su označena i gde i kad
Baš briga obalu ako se razbije brod
U staklu počinje rat čoveka protiv čoveka
Stanarinu plaća poslednji stisak davljenja
Bolje za novac nego divljački u tamnim četinarima
Čovek makar na ukletom brodu
Koji mu klizi u dubini grudi
Tek kao ubica stiće posljednji šlif
Strah voajera Umreti a ne znati
Kome je stakleno slomljen vrat čija ruka
Ostatak se zove bezdan strava ili požuda
U ovoj ili nekoj drugoj zemlji

29. 11. 1994.

⁹ *Plavobradi* je bajka koju je u sedamnaestom veku napisao francuski autor Šarl Pero. Za Plavobradog se na početku verovalo da je dobra osoba, ali se naposljetku ispostavilo da je zao i proračunat. (*Prim. prev.*)

U STAKLENOJ KABINI

*Sede koljači.
Ne više stravični, već
Vidljivi.*

NATURE MORTE

mesec još nije izašao
trojica ga više ugledati neće
čim su se njihova tela zaklatila u granju
on je nad brdima stao lep

IDI, ARIJELE

Prospero:
Idi, Arijele, učini da bura
se stiša i
baci omamljene na plažu
Potrebni su mi
živi jer hoću da ih ubijem

Miranda:
Oče, zašto?

NACRT

Besana u prozoru noć
Pita čemu sve to
Pošto ne znam odgovor
S tminom razgovora nema
Vraćam se u san
Možda jutro ume drukčije

(S nemačkog preveo Dragoslav Dedović)